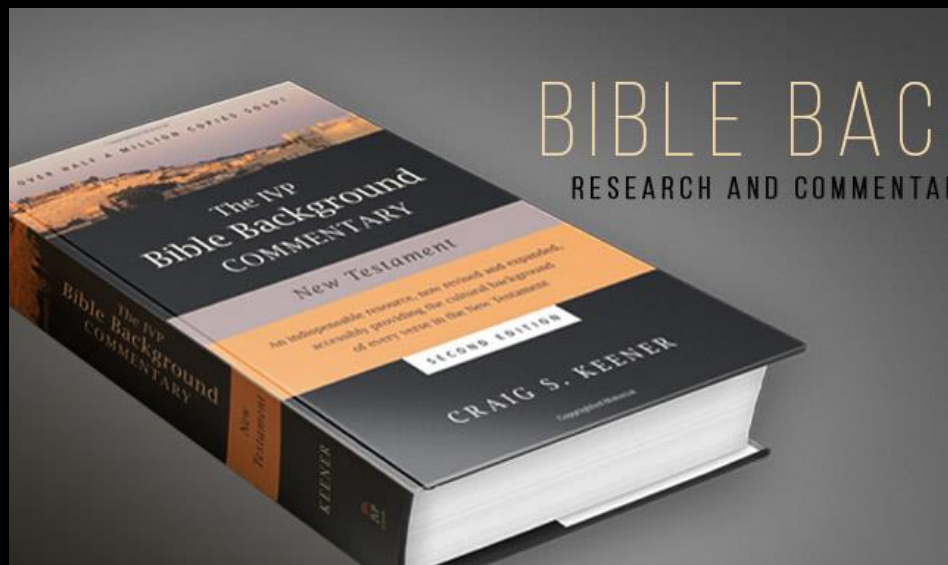
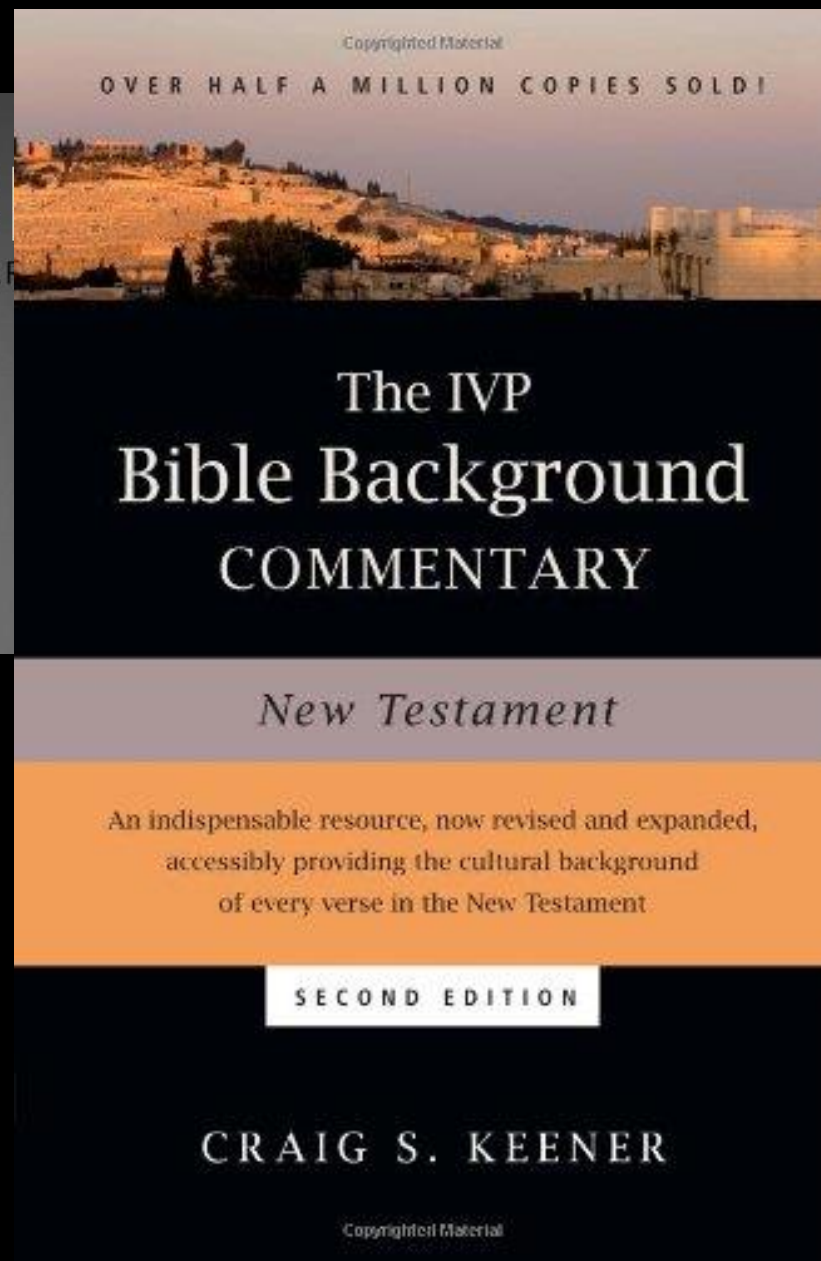

BIBLE BACKGROUND RESEARCH AND COMMENTARY

Bude vydáno v češtině

<http://www.craigkeener.com/free-resources/>

Pozadí Bible

Kontext, který nevyčteme z Bible
(s mnoha příklady)

Jak jsem začal zpracovávat dobové pozadí

- Poté, co jsem se stal křesťanem, jsem říkal, že věřím celé Bibli.
- Když jsem však začal Bibli číst v celém jejím rozsahu, uvědomil jsem si, že většinu textu opomím.

- Něco bylo snadné,
univerzální: Nereptej,
necizolož...
- Ale co se **ZBYTKEM**
celého obsahu Bible?

Boží slovo zakazuje
směšování různých druhů
textilních materiálů.

Dt 22: Uděláš na střeše zábradlí...

- Co ovšem 1K 1,2: „církví Boží v Korintu...”

- Jak mám aplikovat TOTO?

- Nebo 1,16: „Pokřtil jsem i rodinu Štěpánovu.

Jinak už nevím, že bych byl ještě někoho pokřtil.”

- Píše Pavel VŠEM církvím?

Celé Písmo JE pro každou dobu.

- **Není však pro všechny *OKOLNOSTI*.**
- Máme-li je aplikovat správně, musíme tak činit za okolností **ANALOGICKÝCH** těm, do kterých je bibličtí pisatelé adresovali.
- K tomu musíme znát něco o okolnostech, do kterých psali.

V tom tkví důležitost znalosti dobového pozadí.

Kulturní rozdíly mohou snadno vést k nedorozumění.

Jak se dostanu do parku?

URČITĚ ví, že muži mluví s neznámými ženami **jen tehdy**, když je považují za *prostitutky*. *Urazil mě*. Pošlu ho do ... pryč!

Stejný skutek může mít v různých kulturách velmi rozdílný dopad.

Většina žen přicházela ke studni společně.

- Jedna žena však s ostatními přicházet nesměla.
- Musela chodit v době, kdy bylo největší horko.
- Kdokoliv se tam s ní setkal, věděl, že je považována za morálně zavrženou.

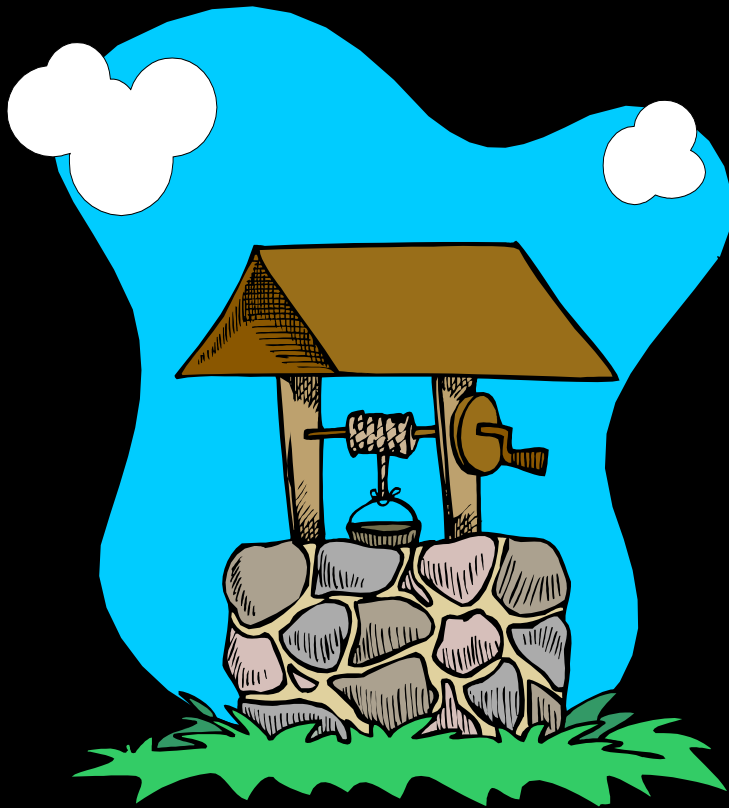

Ježíš ji požádal, aby mu dala napít.

- Ovšem to by žádný ZBOŽNÝ Žid neudělal .
- Zbožní Židé považovali všechny Samařanky za nečisté už od kolébky, dokonce i tehdy, když se chovaly morálně.

Studny byly navíc obecně známé.

- Kde se Jákob setkal s Ráchel?
- Kde potkal Izákův služebník Rebeku?
- Kde potkal Mojžíš Siporu?
- Lidé té doby považovali studny za místo vhodné k nalezení životního partnera.

Možná si myslela, že s ní flirtuje.

- Poté ji vyzval: „Přived’ sem svého manžela.”
- To znamená: „Jsi vdaná?”
- Žena odpovídá:
- „NEJSEM vdaná.”
- Ježíš jí potom ukázal její minulost a ona v něm poznala proroka.

Což ji vede k dalším úvahám.

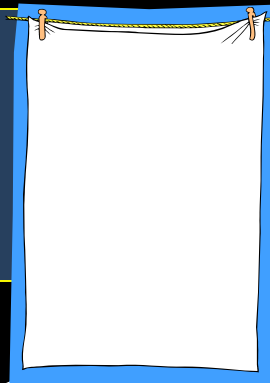
Hora Gerizim
(posvátné místo Samařanů)

- Samařané **NEVĚŘILI** v proroky.
- Je-li tento muž prorok, pak mají Židé pravdu.
- A Židé říkají, že místo pro uctívání je Jeruzalém – kde ona není vítána.
- Proto se ptá na správné místo k uctívání.

Kontext jde až za celou knihu Bible.

- *Určité věci autor **nemusel říkat**, protože posluchači je *znali už z dřívějška*.*
- Takovou sdílenou informaci považují jak autor, tak první posluchači za zaručenou.
- Je to ***nevyslovená část komunikace***.
- Bez ní nemůžeme text plně pochopit.

Obvykle to nazýváme POZADÍ.

- Některé druhy pozadí nám pomáhají pochopit, co asi měl autor na mysli, protože o něm máme více informací.
  - Například Pavel vyučoval korintské křesťany rok a půl (Skutky 18,11)
  - takže znali většinu jeho učení
  - když čteme první list Korintským, nemůže nám být na škodu znát jeho názory z jiných listů.

Svaté políbení

- Políbení užívané v té kultuře jako pozdrav
  - Mezi přáteli
  - V rodině
- Lehký polibek na rty

První Vánoce

Podívejme se do druhé kapitoly

Lukáše

Pastýři

- V celé římské říši nebyli pastýři mezi váženými lidmi příliš ceněni.
- Vážení lidé rovněž obvykle nepřivázeli sobě zaslíbené manželky do města těhotné.
- Ty také většinou nerodily v jeskyních mimo obytné domy a neukládaly své dítě do jeslí.
- Jenže tento příběh není o mnoha vážených osobách, *s výjimkou císaře*, který poslal všechny do jejich domovských měst, aby se tam dali zapsat...

Lukáš 2 staví do protikladu skutečného Krále a mocného císaře Augusta

- Celá říše slavila Augustovy narozeniny.
- Císař vládl ze svého paláce.
- Chóry v jeho chrámech oslavovaly Augusta jako boha.

- Pouze andělé ohlásili všem Ježíšovo narození.
- Ježíš se narodil ve stáji (pravděpodobně v jeskyni) mimo dům (ne v hostinci)
- *Nebeské* chóry oslavily Ježíše jako Krista Pána.

- Chóry provolávaly Augusta jako „zachránce”
- Říše jej oslavovala jako nositele „míru” (*pax Romana*)
- Augustus si vynucuje daně a nařizuje všem kolem sebe.
- Dnešního dne se vám narodil Spasitel.
- Mír na zemi, dobrá vůle lidskému pokolení – od Boha.
- Ježíš je mezi chudými a prostými, přišel, aby sloužil a zemřel

Který z nich je *skutečný* Pán světa?

Večeře Páně měla počátek jako pokrm během Pesachu.

- V průběhu *každého* židovského jídla hostitel požehná chléb a víno symbolizující veškeré jídlo.
- V období Pesachu říká: „Toto je chléb soužení, který jedli naši předkové, když opouštěli egyptskou zemi.“

Byl to DOSLOVNĚ tentýž
chléb, který jedli jejich
předkové?

- Jen si představte, jak **okoralý** by musel být po 1 300 letech.
- Kromě toho, uvažte, jak strašné by muselo být, kdybyste měli znovu trávit něco, co **vaši předchůdci již strávili**.

Takže proč by Ježíšovi učedníci žijící v prvním století...

...brali doslovně jeho výrok, když řekl: „Toto je mé tělo”?

- Kdyby jej vzali doslovně, asi by mohli přemýšlet o kanibalismu, ale pravděpodobně by mu porozuměli v kontextu Pesachu.
- Mé tělo a krev dávají novou zkušenost pokání

Pesach každoročně připomínal vykoupení Izraele, takže...

Ex 12,14

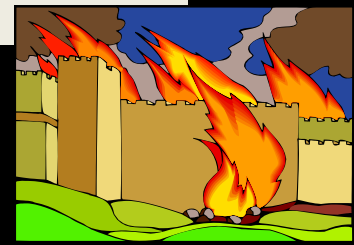
Ten den vám bude dnem **PAMĚTNÍM**, budete jej slavit jako slavnost **HOSPODINOVU**. Budete jej slavit po všechna svá pokolení. To je provždy platné nařízení.

1K 11,24-25

„Toto jest mé tělo, které se za vás vydává; to čiňte na mou PAMÁTKU ...
Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví; to čiňte ... na mou památku.

5,18: Ani jedině *jod* nepomine

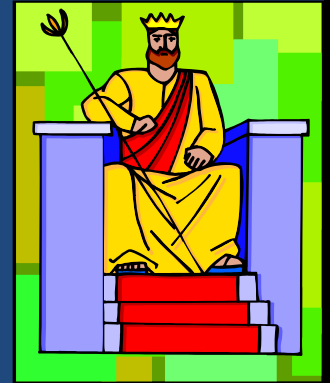
- V Ge 17 bylo změněno jméno **Sáraj** na Sára.
- V téže době byl vyňat znak *jod*.
- Rabíni říkali, že znak *jod* volal po generaci k Bohu: “Kdy mě vrátíš zpět do Bible?”
- **Jod** bylo *přidáno* do Bible v době, kdy Hóšea dostal nové jméno Jozue.

Jak tedy vidíte, řekli rabíni,

- Ani jediné jod nezmizí z Božího slova!
- Říkali také, že si jod stěžovalo, že je Šalomoun chtěl vykořenit z Bible.
- Bůh prý odpověděl: Tisíc Šalomounů může být vykořeněno, ale ani jediné jod z mého Zákona.

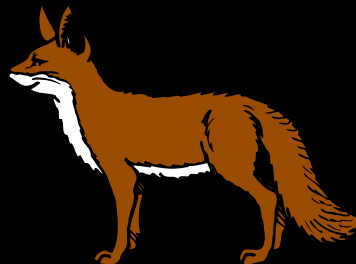

Co znamená následovat Ježíše? (L 9,57-62)

Kdosi Ježíši slíbil: „Budu tě následovat,
kamkoliv půjdeš.”

Ježíš jej vyzkoušel: „Lišky mají doupata a ptáci
hnízda, ale (já nemám kde spočinout)“ (překlad)

Tj. jestli mě chceš následovat, nemohu ti nic ve
světě zaručit.

Jiný člověk řekl: „Nechej mě nejdřív
pohřbít otce.”

Ježíš řekl: „Ať mrtví pohřbívají
své mrtvé. Ale ty jdi kázat
království Boží.”

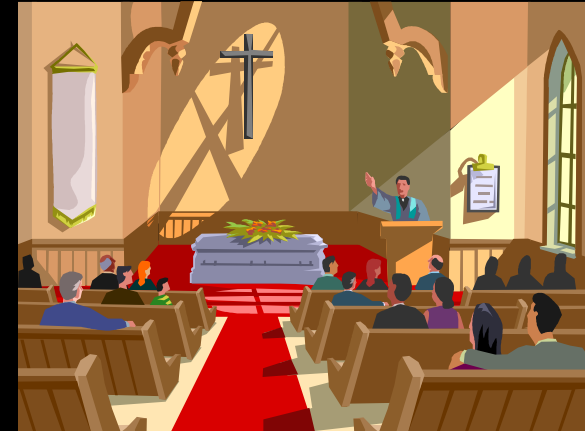
(překlad)

Zní vám tato slova krutě?

Mimochodem, *jak byl* jeho otec mrtvý?

- Když někdo zemřel, okamžitě se sešli truchlíci.
  - Připomeňte si Jairovu dceru.
  - I u těch nejchudších byli vyžadováni nejméně dva truchlíci.
  - To mohlo pomoci patřičnému truchlení.
  - Pokud ví, že je jeho otec mrtvý, co tedy dělá mimo svůj dům?

- Tělo zemřelého by mělo být okamžitě uloženo na nosítka a odneseno k hrobu.
  - Každý, kdo viděl průvod, se k němu připojil (rabíni dokonce dovolovali svým žákům přidat se k pohřebním nebo svatebním průvodům)
  - Vdova nebo matka chodila před márami
  - Ježíš potkal vdovu *předtím*, než se dotkl már – přišel *zepředu* (L 7)
  - Syn neměl co být mimo dům, hovořit s rabínem a zmeškat pohřební průvod!

Nejstarší syn uložil tělo zemřelého v přední části rodinného hrobu.

- Pokud pohřbívaný neměl syna, udělal to nejbližší příbuzný (Janovi učedníci tak učinili, Ježíšovi učedníci byli zbabělci)
- Pak se rodina sesedla a sedm dní truchlila („sezení *shiva*“) a ostatní přicházeli a přinášeli jim útěchu
- Právě proto se Marie a Marta setkaly s Ježíšem každá zvlášť – měly v domě návštěvníky, které musely pohostit

Tělo zemřelého bylo ponecháno rok v hrobě, aby se během této doby rozložilo.

- Někteří učitelé zjevně mysleli, že tento rozklad pomohl odpykat hříchy!
- Po uplynutí roku se syn vrátil, aby sesbíral kosti a ve schránce je vložil do otvoru ve zdi.
- To se nazývalo *druhý pohřeb*.
- Pokud jeho otec již zemřel, možná mluví o takovémto pohřbu – v tom případě žádá o až roční odklad!

Znamená to však, že Ježíšův požadavek je méně důležitý?

- Sotva. Ať už šlo o první nebo druhý pohřeb, byla to největší synovská povinnost (srov. Tóbijáš a Tóbit).
- Mnoho mudrců považovalo úctu vůči rodičům za nejvyšší příkaz a pohřbít rodiče bylo největším výrazem tohoto příkazu.
- Pokud člověk svého otce nepohřbil, bylo to natolik ostudné, že byl zavržen do konce svého života.
- Jediný, kdo mohl poprávu přijmout takovou přednost před rodiči, *byl BŮH*.

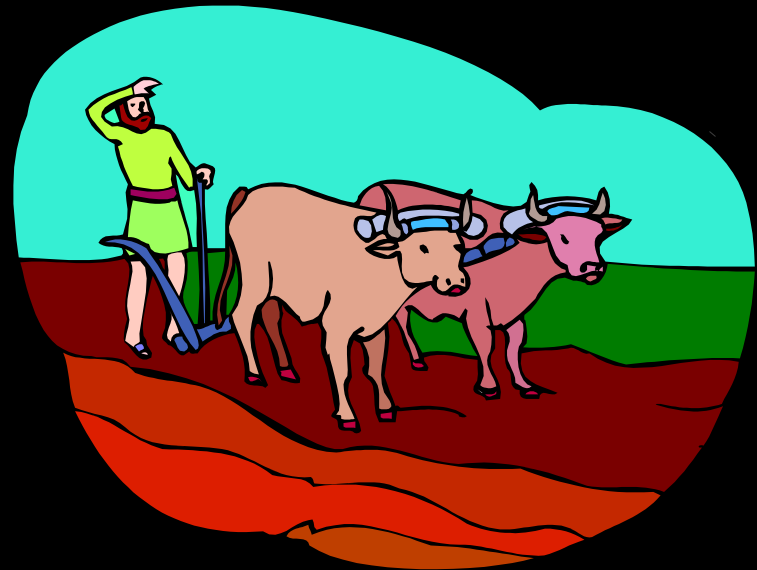
Hovoříme-li o následování Ježíše,
jde tu tedy o PRIORITU,
ne NALÉHAVOST.

Znamená to však, že následování
Ježíše není naléhavá záležitost?

Takže někdo jiný požádá o svolení
rozloučit se s rodiči.

A Ježíš říká: „Kdo položí ruku na pluh a ohlíží
se zpět, není způsobilý pro království Boží.“

- *Zní tohle tvrdě?*

Ježíš poukazuje na příběh, jak Eliáš povolal Elíšu.

- Eliáš byl radikální prorok, který žil v pustině a živil se potravou, kterou mu přinášeli ptáci.

Mnozí proroci měli radikální povolání:

- Ezechiel nemohl truchlit po smrti své manželky.
- Jeremjáš se nikdy nesměl oženit.
- Ozeáš si přál, aby se nikdy nesměl oženit.
- Izajáš tři roky chodil nahý (možná si jeho manželka přála, aby se *za něj* nikdy neprovдалa, naštěstí byla prorokyně)
- Eliáš požíval potravu z ptačích zobáků, Jan jedl brouky, Ezechiel jedl pokrmy vařené nad trusem.

Elíša byl ochotný vzdát se mnohého,
aby mohl následovat Elijáše.

- Měl dvanáct volských spřežení – a tedy mnoho polí a mnoho sloužících.
- Byl připraven vzdát se všeho, spálit své voly jako oběť a jídlo.
- Chtěl se pouze rozloučit se svou rodinou.
- Měl na mysli malý rozlučkový večírek
- Elijáš svolil.

ALE JEŽÍŠ ŘEKL NE.

Povolání stát se Ježíšovým učedníkem
je radikálnější než povolání být
starozákonním prorokem.

- Kážeme i dnes stejnou zvěst?
- Mohla by nám znalost dobového pozadí vůbec pomoci při přesném a pravdivém kázání Božího slova?

Chrám

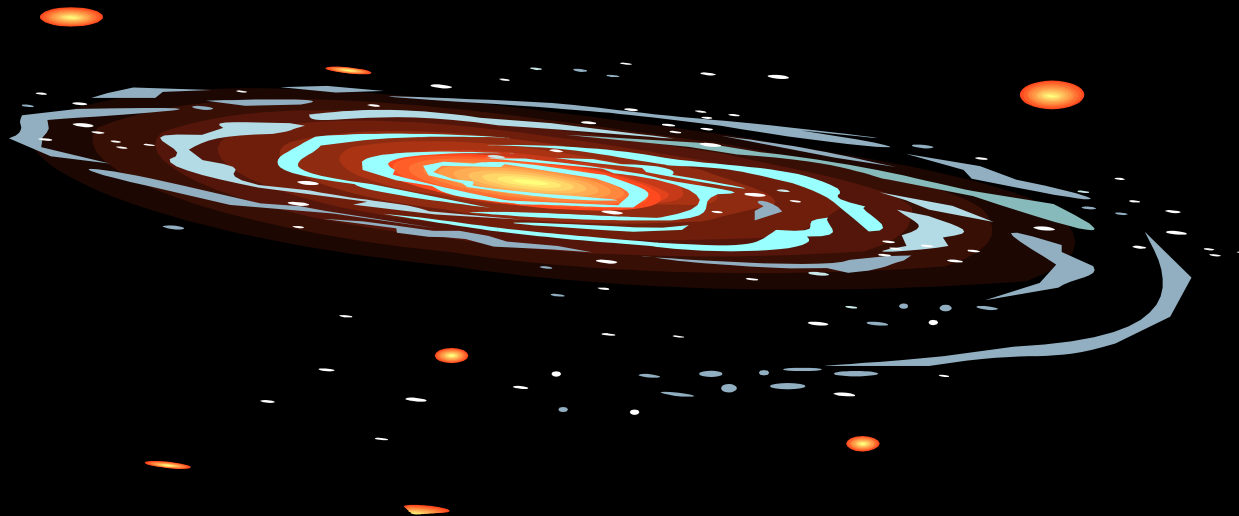
Někteří uvažují o symbolech nebo si přebírají
myšlenky z knih jiných pisatelů.

Zkusme jej raději srovnat se starověkými chrámy.

- Ramses zřejmě využíval izraelské otroky při budování mnoha chrámů v nilské deltě
- takže Izraelité věděli, jak vypadá egyptský chrám
- Bůh kontextualizoval chrám, aby Izraelité pochopili:
- „Toto je chrám, místo, kde přebývá Bůh.”

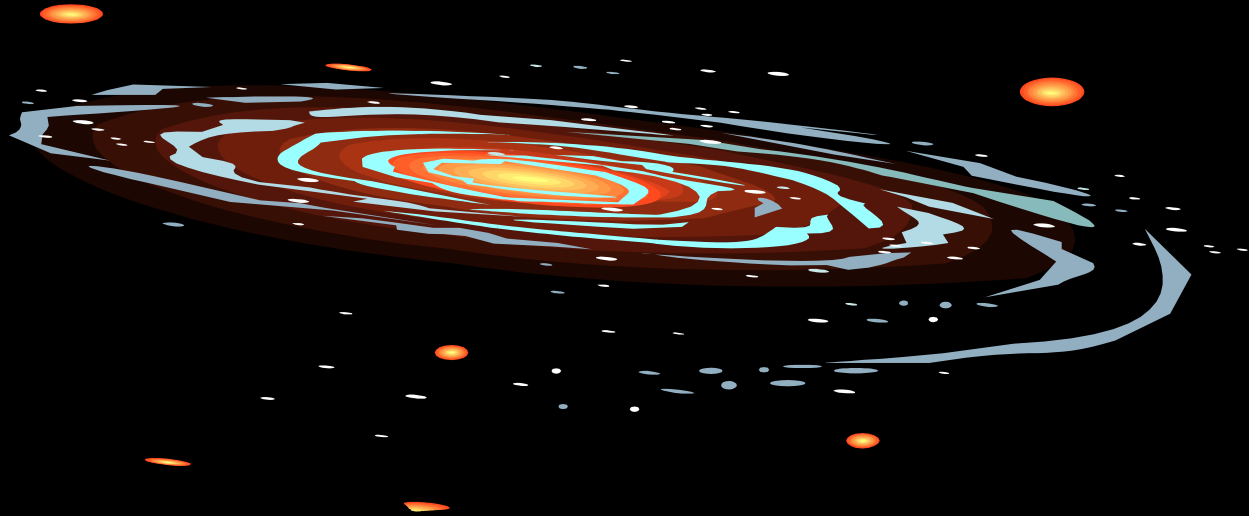
Každý chápal, že Bůh není *omezen* na chrám

- Stropy egyptských chrámů byly obvykle vymalovány modře, s hvězdami a supím božstvem, což mělo symbolizovat vládu jejich boha nad vesmírem

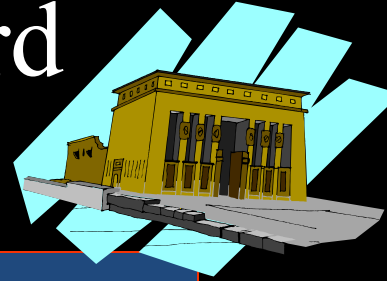
Každý chápal,
že Bůh není *omezen* na chrám

- Babyloňané a Kanaanci budovali své pozemské chrámy způsobem, který podle jejich představ odrážel podobu nebeského chrámu.

Stavba chrámu dodržuje standard egyptského modelu

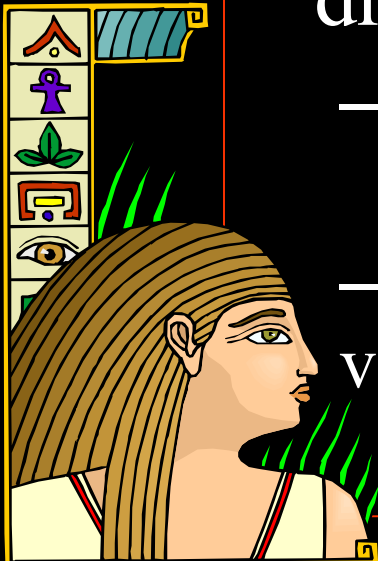

- Mezopotámské chrámy se klikatily po celé ploše,
- ale egyptské chrámy se držely vzoru královských paláců:
  - Vcházeli jste vnějším nádvořím, procházeli vnějším nádvořím, přes svatyni až do svatyně svatých
  - P.S. králův stan stál během vojenských výprav uprostřed obdélníkového tábora

Stavební techniky jsou stejné jako v tehdejší Egyptě

- Stavební metody, materiály atd. (pročištěné zlato, násobky míry loket, svatostánek atd.)
- (Veškeré rozsáhlé práce ve velkém vycházejí z egyptské technologie!)
- Proč se při stavbě chrámu použilo akáciové dřevo?
  - Hoří pouze při vysokých teplotách, proto bylo vhodné na oltáře
  - Je to téměř jediný druh dřeva rostoucí v Sinajské poušti!

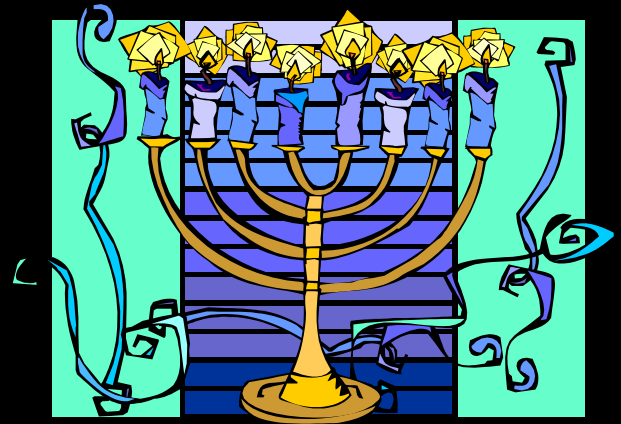
Co představují modrá a červená barva a další kovy?

- Bylo zvykem umístit nejdražší materiály a barviva co nejbližší vnitřní svatyni.
- Takže „modř“ a „čisté zlato“ blízko archy a kůže obarvené na „červenou“ a „měděné“ náčiní co nejdále.

Záměrem bylo symbolizovat bázeň vzbuzující svatost božstva a z ní plynoucí zbožnou úctu, se kterou by člověk měl přistupovat k božstvu.

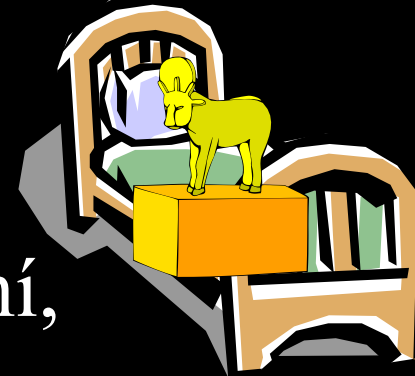
K čemu sloužily jednotlivé druhy „zařízení“ v chrámu?

- Obětní oltáře poskytovaly možnost ukázat způsob jak božstvu projevít oddanost *nákladnými dary*
- Při pálení obětovaného masa musíte mít i oltáře s kadidlem (obvykle měly čtyři rohy)
- Ve vnitřní svatyni musely být svícny – aby kněží viděli!

Tyto paralely však činí kontrasty ještě jasnějším.

- V jiných západoasijských a severoafrických chrámech byly truhly se zásuvkami a lůžka
- Takže bůžek mohl být večer uložen ke spánku a ráno jej oblékli a konala se obvyklá ranní toaleta
- Nic z toho v Hospodinově chrámu není, protože On nikdy nedřímá a nespí!

- Některé další chrámy měly **po obou stranách nejsvětějšího místa** menší **svatyně určené ochranným bůžkům**
  - YHWH však říká: nebudeš mít jiného boha mimo mne
- Vrcholem všech ostatních starověkých západoasijských chrámů byla **socha božstva na trůnu v nejsvětějším místě.**
  - Na trůnu nad cheruby však není žádný obraz: YHWH říká, že si nesmíme udělat žádné jeho vyryté zobrazení!
- Tyto **protiklady** nás vyučují o **teologii** chrámu, jež je v souladu s Desaterem

Uposlechnutí tohoto příkazu znamená, že byste museli:

- **Jet do Troady to Troas**
- **Troadu rozkopat**
- **Nalézt ten pravý plášť z prvního století**
  - předpokládat, že se zachoval
  - předpokládat, že Timoteus jej ještě nedovezl
  - předpokládat, že můžete potvrdit, že byl opravdu Pavlův
- **Tento příkaz však mohl splnit jen jeden člověk!**
- **A i kdybyste získali onen plášť, jak jej předáte Pavlovi? Je přece *MRTVÝ* !**